Monitorul de Vaslui

Biblioteca Județeană: Personalitatea săptămânii – Neagu Djuvara, povestitorul istoriei

De către
Monitorul de Vaslui
25 ianuarie 2025

Neagu Djuvara este una dintre cele mai fascinante personalități ale culturii românești, un intelectual complex care a traversat un secol marcat de războaie, exil și schimbări istorice majore. Prin viața și opera sa, a arătat că educația și cultura sunt armele cele mai puternice împotriva uitării și a superficialității, lăsând moștenire un model de erudiție și profundă umanitate.

Istoric, diplomat, filosof și scriitor, Djuvara a reușit să-și pună amprenta asupra înțelegerii trecutului național, oferind o perspectivă proaspătă asupra istoriei României. Printr-un stil accesibil și captivant, el a adus evenimentele și personajele istorice mai aproape de publicul larg.

Purtător al unei distincții atât interioare, cât și exterioare, a reușit să transforme istoria dintr-un domeniu academic strict într-o artă a descoperirii și înțelegerii. Departe de a fi doar un fin observator al trecutului, a fost un

creator de punți între epoci și civilizații, un intelectual care a căutat mereu adevărul, chiar și atunci când acesta era incomod.

Neagu Djuvara a fost un spirit renascentist al timpurilor moderne, un om care a îmbinat disciplina academică cu farmecul povestirii, captivând prin modul unic de a da viață trecutului. Curiozitatea lui nu a avut limite – a explorat cu egală pasiune istoria, filosofia, dreptul și diplomația, contribuind la fiecare cu aceeași profunzime și claritate de gândire.

Viața lui începe sub semnul aventurii și al peregrinărilor. Născut la București pe 18 august 1916, la doar trei zile după intrarea României în Primul Război Mondial, Neagu Djuvara avea rădăcini din partea tatălui într-o familie avută, stabilită în Țările Române la sfârșitul secolului al XVIII-lea, care a dat țării numeroși oameni politici, diplomați și universitari.

Tatăl său, Marcel Djuvara, inginer și inventator recunoscut, cu brevete înregistrate în Anglia și Germania, a fost căpitan de geniu în armata română în timpul războiului, iar mama sa, Tinca, făcea parte dintr-o veche familie de boieri, înrudită cu cele mai importante familii din Țara Românească.

Neagu Djuvara a avut o copilărie marcată de călătorii. Când avea doar un an, tatăl său a decis să-și trimită soția și cei doi copii în Franța, unde se afla bunicul patern, ministru plenipotențiar al României în mai multe capitale europene, pentru a-i feri de pericolele războiului abia început. Însă, după doar un an de la stabilirea în Franța, tatăl său a murit pe neașteptate, la doar 38 de ani, în timpul epidemiei de gripă spaniolă din 1918.

În vara anului 1920, familia s-a întors la București. Provenind dintr-o linie de strămoși cu rădăcini adânci în istoria țării, Neagu Djuvara a crescut într-un mediu cultural rafinat, care i-a influențat profund educația și viziunea asupra lumii. Primii trei ani de școală primară și un an de gimnaziu i-a urmat la Sinaia, iar la vârsta de 10 ani începe să citească cărți de istorie, pasiune care avea să-i modeleze destinul.

După Primul Război Mondial, în urma exproprierilor efectuate de statul român și a crizei economice din 1929, familia se confruntă cu dificultăți financiare, iar mama sa hotărăște plecarea lor în străinătate. Astfel, la unsprezece ani după refugiul în Franța din timpul războiului, are loc o a doua călătorie, Tinca Djuvara mutându-se împreună cu băieții la Nisa. La vârsta de 12 ani, Neagu își începe cursurile la Liceul Național din Nisa, sprijinit financiar de bunicul patern. Ultimul an de liceu îl urmează la Paris, iar în 1937 obține licența în istorie la Sorbona, urmată de licența în drept.

Crescut în spiritul datoriei față de țară, revine în România în 1940 pentru a-și satisface stagiul militar. Un an mai târziu se alătură, ca și alți reprezentanți ai generației sale, trupelor care luptau pe fronturile din Basarabia și Transnistria, ca ofițer de rezervă. Este rănit aproape de Odessa, experiență care îi marchează profund această perioadă.

Cariera sa diplomatică începe în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când este trimis în Suedia ca reprezentant al guvernului român. În 1943, după ce intră prin concurs în Ministerul de Externe, este numit curier diplomatic și, pe 23 august 1944, este trimis la Stockholm, pentru a participa la negocierile de pace cu URSS. Rămâne aici ca secretar de legație până în septembrie 1947.

După instaurarea regimului comunist, ca mulți alți intelectuali români, Djuvara a ales calea exilului, refuzând să trăiască sub dictatură. Stabilit la Paris, începutul vieții în exil a fost dificil. Timp de paisprezece ani, a lucrat în organizații dedicate cauzei românești: a fost activ în comitetele de asistență pentru refugiați, a ocupat funcția de secretar general al Fundației Carol I, a fost jurnalist la Radio Europa Liberă. Opțiunea sa pentru libertate și activismul din exil au fost percepute la București ca un act de dezertare, atrăgând consecințe imprevizibile asupra membrilor familiei rămase în țară. Din acest motiv, a încetat să le scrie mamei și fratelui său timp de șaisprezece ani, pentru a-i proteja de eventualele represalii.

În 1961 pleacă în Republica Niger, unde își va petrece douăzeci și trei de ani în calitate de consilier diplomatic și juridic al Ministerului nigerian al Afacerilor Străine. În paralel, predă drept internațional și istorie economică, activând ca

profesor la Universitatea din Niamey. În această perioadă călătorește mult, dorind să rămână în atmosfera culturală pariziană și începe o „nouă studenție”. La vârsta de 55 de ani, obține titlul de doctor în istorie la Sorbona. De asemenea, publică numeroase lucrări la edituri de prestigiu din Franța, consolidându-și reputația de intelectual de seamă.

În 1984, devine secretar general al Casei Românești de la Paris și urmează cursurile Institutului de Limbi și Civilizații Orientale, obținând în 1988 diploma. Timp de peste patru decenii, a trăit în Franța, Africa și alte părți ale lumii, colaborând cu organizații internaționale și fiind activ în diaspora românească. Acest exil forțat i-a oferit o perspectivă globală asupra istoriei și l-a ajutat să înțeleagă rolul României în contextul internațional.

Până în 1989, nu a renunțat la cetățenia română și nici nu a cerut cetățenie franceză, chiar dacă a avut de suferit pentru asta. După patruzeci și cinci de ani de peregrinări și o intensă activitate în sprijinul românilor din exil, Djuvara revine în țară în februarie 1990, devenind o voce unică în peisajul cultural românesc. La 73 de ani a demonstrat o vitalitate impresionantă, o pasiune intelectuală neobosită și o distincție admirabilă, trăindu-și „a doua tinerețe” alături de noile generații, cu aceeași energie și entuziasm care i-au marcat întreaga viață.

De acum înainte, Djuvara atinge apogeul productivității sale intelectuale, publicând cărți de succes menite să trezească în tineri gustul și înțelegerea unei istorii naționale autentice și sincere. Fiecare carte lansată a fost însoțită de prezența carismatică a autorului, care cucerea publicul prin oratoria sa formidabilă, dezinvoltură, umor contagios, vioiciune debordantă, dicția impecabilă și privirea verde pătrunzătoare. Nici un alt autor român apărut după 1990 nu a reușit să își apropie cititorii în aceeași manieră captivantă.

Djuvara s-a dedicat cercetării istorice, activității didactice și popularizării cunoștințelor, fiind profesor asociat la Universitatea din București între 1991 și 1998. Publicul l-a admirat și îndrăgit pentru spontaneitatea și inteligența discursurilor sale, dar și pentru noblețea și distincția cu care se făcea remarcat.

Prin lucrările „O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri” sau „Thocomerius-Negru Vodă: Un voievod de origine cumană la începuturile Țării Românești”, el a reușit să demitizeze anumite aspecte ale istoriei naționale, stârnind dezbateri aprinse. Abordarea sa, caracterizată de rigoare academică combinată cu un remarcabil talent de povestitor, a făcut istoria să devină atractivă și accesibilă pentru publicul larg.

Djuvara nu a ezitat să exploreze subiecte controversate, precum originea statului român sau influențele externe asupra formării identității naționale. Departe de a idealiza trecutul, el a promovat o înțelegere lucidă și echilibrată a istoriei, păstrând însă un profund respect pentru valorile culturale și tradițiile românești.

Dincolo de cariera sa istorică și diplomatică, Djuvara a fost un filosof al vieții. În interviurile și scrierile sale, a reflectat adesea asupra fragilității omului în fața timpului, asupra puterii transformatoare a culturii și educației, precum și asupra importanței păstrării memoriei colective. Cu o eleganță intelectuală rar întâlnită, a reușit să inspire generații de tineri să privească istoria nu doar ca pe o simplă succesiune de evenimente, ci ca pe o cheie esențială pentru înțelegerea prezentului și pentru modelarea viitorului.

Neagu Djuvara s-a stins din viață la 25 ianuarie 2018, lăsând în urmă o moștenire culturală și intelectuală impresionantă. Prin scrierile sale, a reușit să aducă istoria mai aproape de oameni, trezind curiozitatea față de trecut și oferind o perspectivă proaspătă și captivantă asupra acestuia.

El rămâne un model intelectual cosmopolit, devotat adevărului istoric și dialogului cultural, un om care a transformat provocările vieții în oportunități de învățare și inspirație. Astăzi, Djuvara este amintit nu doar ca un mare istoric, ci și ca un povestitor talentat care a transformat trecutul într-o poveste vie, accesibilă și plină de semnificație, pentru toți cei ce caută să înțeleagă cine suntem și de unde venim.

Bibliotecar, Luciana Macovei

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Bibliografie: 444 de fragmente memorabile ale lui Neagu Djuvara. București: Humanitas, 2016. Amintiri din pribegie: (1948-1990). Neagu Djuvara. București: Humanitas, 2008. Amintiri și povești mai deocheate. Neagu Djuvara; București: Humanitas, 2010.